

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

АЛЬТЕРНАТИВНА КОМУНІКАЦІЯ

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова

Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності: 016 Спеціальна освіта. (Логопедія).

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 4 (120 год.): денна форма: 28 - лекції; 20 - семінарські;
72 - самостійна робота)

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали:

2. Інформація про викладача

ПІБ: Звєкова Світлана Миколаївна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: викладач

Кафедра: загальної педагогіки і спеціальної освіти

Робочий e-mail: zvekovasveta@ukr.net

Години консультацій на кафедрі: четвер, 16.00-17.00

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет дисципліни : системи альтернативної комунікації та особливості їх використання в навчанні, вихованні, корекційно-розвивальній роботі з дітьми з психофізичними вадами, а також у спілкуванні з дорослими, які мають обмеження комунікації.

Мета дисципліни схарактеризувати сучасні методики навчання альтернативної комунікації дітей з особливими комунікативними потребами та визначити умови їх застосування у житті. Навчити дитину з обмеженими можливостями висловлювати свої бажання й почуття, будувати взаємини і з рідними, і зі сторонніми людьми можливо за допомогою спеціальних

технологій. Однією з таких технологій є система альтернативної комунікації, основу якої складають невербальні засоби спілкування.

Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**:

- психофізіологічні механізми формування мовленнєвого спілкування та комунікативних здібностей;
- сучасні підходи до організації немовленнєвої комунікації;
- види і засоби альтернативної та допоміжної комунікації;
- рівні розвитку комунікативних навичок дітей з істотним обмеженням або повною відсутністю вербального мовлення;
- зміст корекційно-педагогічної роботи з навчання допоміжної та альтернативної комунікації;
- основні технології навчання альтернативної та допоміжної комунікації;
- методичні прийоми навчання альтернативної та допоміжної комунікації;

уміти:

- проводити діагностичне дослідження стану сформованості комунікативних навичок дітей, які мають істотне обмеження або повну відсутність вербального мовлення;
- організовувати корекційно-педагогічну роботу з навчання допоміжної та альтернативної комунікації;
- орієнтуватися в основних видах і засобах навчання альтернативної та допоміжної комунікації;
- здійснювати диференційований підбір прийомів та засобів навчання альтернативної та допоміжної комунікації залежно від стану сформованості комунікативної функції дитини з істотним обмеженням або повною відсутністю вербального мовлення;
- використовувати мотиваційні стимули навчання альтернативної та допоміжної комунікації;
- використовувати інноваційні технології в своїй роботі: Digital Inclusion, CBoard, Tippy Talk, I-Series, Accent.

4. Зміст дисципліни

Тема 1.	Комунікативна діяльність як особливий вид спілкування.
Тема 2.	Структурний компонент допоміжної та альтернативної комунікації.
Тема 3.	Діагностичний компонент допоміжної та альтернативної комунікації.
Тема 4.	Організація та зміст корекційно-педагогічної роботи з навчання допоміжної та альтернативної комунікації.
Тема 5.	Створення корекційно - розвивального середовищ
Тема 6.	Комунікація за допомогою технічних засобів (Digital Inclusion, CBoard, Tippy Talk, I-Series, Accent).
Тема 7.	Комунікація за допомогою жестів. Основи жестового мовлення.
Тема 8.	Комунікація за допомогою предметів, фотографій, зображень.
Тема 9.	Комунікація за допомогою графічних символів.
Тема 10.	Картинні символи комунікації. Комунікативна система обміну картками «PECS».

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на практичних заняттях (під час дистанційної форми навчання – в режимі онлайн). Студенти мають бути оцінені не менше ніж з 70% практичних занять (у випадку, якщо студент не був оцінений на занятті, він має право виконати індивідуальне завдання). Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на практичному занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Академічна доброчесність

Студенти мають дотримуватися правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ». Наявність академічного плагіату в студентських доповідях є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

Навчальна дисципліна не передбачає використання здобувачами генеративних моделей штучного інтелекту. Генерація тексту для виконання індивідуальних занять або підготовки до практичних занять буде кваліфікуватися як порушення академічної доброчесності.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на практичних заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ».

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота проводиться у письмовій тестовій формі та включає 30 тестових завдань різних рівнів складності.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи (дослідження у вигляді реферату)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	1
2.	Складання плану реферату	1
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	3
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	2
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	1
Разом		10

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінювання проміжного контролю, тобто модульної контрольної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «30». За кожне правильно вирішене тестове завдання студент отримує 1 бал. Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу – 30 балів.

**Таблиця переведення балів
за виконання модульної контрольної роботи**

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	
27-30	5	відмінно
23-26	4	добре
16-22	3	задовільно
0-15	2	незадовільно

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Бабиц Н.М. Допоміжна комунікація як один із засобів формування комунікативних навичок у дітей з порушенням зору та інтелекту. Актуальні питання корекційної освіти. 2014. Вип. 4. С. 6–14.
2. Блешинські Я.-Я. Невербальна комунікація як інтегральний допоміжний елемент хоспісної опіки. Паліативно-хоспісна опіка: позамедичні багатовимірні аспекти. 2018. С. 342–353. URL: <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/1683?locale-attribute=en>
3. Бодарева М. І. Інтерференція PECS і системи П. Гальперіна як оптимізація мовленнєвих розладів. Інноваційна педагогіка. Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 25. Том 1. С. 130–132.
4. Боряк О., Косенко Ю. Альтернативна комунікація як засіб розвитку мовленнєвої діяльності дітей із комплексними порушеннями. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 35. Т. 1. 2021. С. 264–270.
5. Додатки для навчання і спілкування дітей з інвалідністю <https://nus.org.ua/articles/9-bezplatnyh-dodatkov-dlya-navchannya-i-spilkuvannya-ditej-z-invalidnistyu/>
6. Залановська Л.І. Розвиток комунікативної діяльності дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. «Журнал сучасної психології» №4(27) 2022. № 4 (27). С. 14–23. URL: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/psych/article/view/3059/2904>.
7. Казачінер О.С., Гордієнко І.В., Цись О.В. Стан проблеми використання альтернативної та допоміжної комунікації дітьми з порушенням мовленнєвого розвитку в Україні. Інноваційна педагогіка. Корекційна педагогіка. Вип. 22. Т. 1. 2020. С. 60–63.
8. Кеті Бінгер. Технології для розвитку комунікації у дітей з порушеннями. URL: <https://nakedheart.online/articles/keti-binger-tehnologii-dlya-razvitiyakommunikatsii-u-detei-s-narusheniyami>
9. Куценко Т. О. Використання допоміжної альтернативної комунікації при навчанні дітей з розладами аутичного спектра // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2013. Вип. 4 (2). С. 209–218. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooop_2013_4\(2\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooop_2013_4(2)_26).

10. Марченко І. С. Педагогічні технології комунікативного розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення (логопедична робота): *Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів*. Київ: ДІА, 2016. 148 с.
11. Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення / за ред. Е. Данілавічюте, А. Колупасвої, Л. Трофименко, Ю. Рібцун. К.-Чернівці: Букрек, 2016. 152 с.
12. Сімко А. В. Альтернативна комунікація в системі роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями. Спеціальна і інклюзивна освіта: проблеми та перспективи : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції 15-16 квітня / за ред. О. В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В. 2021 р. С. 148–151. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/37009/1/T_Khomyk_SOPP_IL.pdf
13. Сухіна І. Психологічна модель раннього втручання для дітей з аутизмом : посібник / І. Сухіна, І. Риндер, Т. Скрипник ; Інститут спеціальної педагогіки НАПН України ; за ред. І. В. Сухіної. – Київ ; Чернівці : Букрек, 2017. – 192 с.
14. Усатенко Г. В., Чайка М. С. Застосування альтернативної і додаткової комунікації: теоретичний огляд візуальних засобів АДК. Current trends and factors of the development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries. Baltija Publishing, 2020. С. 161-165. <http://dx.doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-1.42>.
15. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: *Навчально-методичний посібник*. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvenavchannya/2022/02/22/Navch-metod.posibnyk.Teoriya.ta.praktyka.vykoryst.altern.komunik.dlya.osib.z.OOP.22.02.22.pdf>
16. Чайка М.С., Усатенко Г.В., Кривоногова О.В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г.В., 2021. 80 с.
17. Шульженко Д.І. Освітньо-психологічна інтеграція (інклюзія) дітей із аутизмом: монографія. Київ: НПУ імені МП Драгоманова, вид-во Хортицької національної академії, 2017 р.
18. Яковлева Л. М. Психологічний супровід дітей-аутистів – Київ : Редакції загальнопед. газет, 2013. 120 с. (Бібліотека "Шкільного світу").

Затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти
(протокол №9 від 09.02.2024 р.)